

SUMARI

<i>Pròleg</i> , de Carles Dinarès Turell	9
<i>Croquis d'un nu pintoresc</i> , de Joan Graell i Piqué	13
<i>Una altra enganyifa?</i> , de Pol Borrell Falcó	25
<i>Teva, Maria</i> , de Carles Castell Puig	33
<i>Una butaca buida</i> , de Maria Català Serra	43
<i>L'estructura</i> , d'Isaac Cortés Domingo	51
<i>Sísif o Aquil·les</i> , de Taïs Fadrique Rubio	59
<i>Para-sol</i> , de Blai Felip Palau	69
<i>Una cançó trista</i> , de Joan Carles Gonzàlez Pujalte	79
<i>Coixinets</i> , d'Andreu Loncà Loncà	87
<i>Els quatre batejos de Matilde Grau</i> , de Sílvia Mayans Gómez	97
<i>L'arengada</i> , de Montse Milan Moliné	107
<i>Una empremta en la memòria</i> , de Jesús Mollà Castells	115
<i>Eikasia</i> , d'Anna Pascual Vall	123
<i>Res a fer</i> , de Joan Pinyol Colom	131
<i>Placebos</i> , de Jaume Planas Perxachs	141
<i>Quinze centímetres</i> , de Lourdes Roselló Ollé	147
Índex d'il·lustracions	155
Premis Vent de Port (1994-2018)	157
Autors del Vent de Port (1994-2018)	159

PRÒLEG

M'expliquen que *Vent de Port* és la manera com al Pallars anomenen el vent que bufa provinent de muntanya, pel cantó de la Bonaigua, un vent gèlid que preludia mans balbes i el desig intens de no abandonar un bon recer. Un vent que, al capdavant, convida a quedar-se a casa i activar els dits, qui sap si a l'entorn d'uns estris d'escriure.

Quan l'associació cultural de Tremp La Casa del Sol Naixent, en ocasió del seu vintè aniversari, va empecarar-se la idea d'impulsar un premi de narrativa curta, algú va tenir l'encert de batejar-lo amb aquella expressió tan sonora, que imprimia a la nova iniciativa un fort caràcter: posava en valor tant una expressió genuïna de la terra com el gust per un determinat ressò de les paraules. És possible que la combinació conceptual de la tebior incipient d'una albada —d'un sol naixent— amb la fredor del vent muntanyenc passés inadvertida però ha resultat ben original.

D'això, ja en fa vint-i-cinc anys. Feu comptes, doncs: l'entitat trempolina ve incidint en la vida cultural del territori, projectant-se enfora des de l'àmbit més local, fa una bona colla d'anys, prou per deixar-hi una empremta ben marcada. Cal felicitar-los a tots —els veterans impulsors i el jovent que n'és la saba nova— per l'empenta, per la feina ben feta i, per damunt de tot, per la perseverança, virtut que si no figura entre les cardinals bé podria fer-ho per dret propi, amb permís de Roma (com també podria figurar entre els punts cardinals d'una brúixola que orientés tants propòsits individuals i col·lectius).

El fruit més visible d'aquesta iniciativa és el llibre que teniu a les mans. Un aplec, en edició pulcra i cuidada, dels contes seleccionats d'entre el centenar llarg que han

concorregut a la vint-i-cinquena convocatòria del premi, i que s'afegeix a una ja copiosa biblioteca d'exemplars anuals. Perquè aquesta és justament una característica ben rellevant i atractiva del premi: ha volgut des dels inicis posar l'accent no només en el reconeixement solitari d'un treball guanyador, sinó en l'accés a estatus d'obra publicada d'un nombre generós de finalistes. Una proposta (i també una aposta) que ens ha fet feliços a no pocs autors amateurs, algun dels quals pot haver iniciat aquí un camí ple de promeses i troballes, estimulat pels aromàtics llorers de la pàgina impresa.

A la biblioteca del Vent de Port s'hi pot resseguir el pols, en un cert temps i en un cert racó de món, d'aquest vell art d'explicar històries, en la forma densa i compacta d'un gènere agraït, però també exigent, com és la narrativa curta. Un temps que va de l'any 1994 fins a avui i un racó de món que abasta els diversos territoris de parla catalana, perquè els autors que s'han acostat a la proposta de Tremp avui fan escampall per tot aquest país sentimental que en diem cosit per una llengua comuna. Un fenomen d'atracció que representa també un èxit gens negligible dels amics pallaresos, des de la seva reivindicada modèstia comarcal.

Com a amable torna del premi en l'edició anterior, m'ha correspost l'honor i el risc d'afegir-me al solvent jurat habitual, participar en l'atenta lectura dels candidats d'enguany i posar vehement cullerada en la deliberació final. El resultat de tot plegat se us oferirà en girar pàgina.

L'obra guanyadora d'aquesta edició és un conte escrit amb gran ofici, original en la temàtica i el plantejament narratiu, ric en el llenguatge i també exigent amb el lector, com correspon a una narrativa madura. En Joan Graell, sucant la ploma en el seu bagatge líric, fa una intel·ligent fusió d'universos quotidians i universos mitològics, travessats per ombres pesants, llums fugaces i forces instintives. Potser el millor elogi de qualsevol obra: hi deixa una empremta personalíssima.

L'acompanyen un grapat de narracions finalistes, presentades aquí en estricte ordre alfabètic dels respectius autors, que són mostra de l'amplitud de temàtiques, estils i tons narratius que basteixen els nostres escriptors i la seva geografia anímica.

Carles Dinarès Turell

Olesa de Montserrat, gener 2019

CROQUIS D'UN NU PINTORESC

Joan Graell i Piqué

Cambrils (Solsonès), 1971

I

Climenç Erill, el caçador més experimentat de la colla, surt del bosc mig d'esme i davalla costes avall en direcció a la fogaina. Quan per fi hi arriba, els seus companys ja escalden el porc fer dins l'aigua bullent d'una banyera reubicada al cap d'un marge i el comencen a pelar. Ell no es veu amb cor d'ajudar-los. Entra a la fogaina i s'asseu en un tió. S'ha de treure del cap aquella bèstia sobrenatural que ha vist passar entre els pins, de lluny, a l'obac de Xiula. Ha aparegut del no-res. Ell, obsedit per la monotonia de l'espera, havia encarat l'escopeta a l'atzar, en un punt indeterminat entre una roca i un ginebre, on li ha semblat veure un granelló de llum esmorteïda. Llavors, una veu interior —mai abans no l'havia sentit— li ha dit: "Fixa el delit de l'ull, a través del punt de mira, en un minúscul reflex de subllum lasciva. No retis culte a l'home-boc. Escomet-lo!" El tenia al bell mig del punt de mira, el tret era segur, però quan el dit ha absorbit la fredor del gallet li ha vingut a la ment la imatge consirosa de la marededeu de Carrànima i l'escopeta li ha caigut a terra. Mai abans no havia vist una fera semblant: caminava dreta, com una persona, tenia mig cos —des dels corrons fins als peus— cobert de pèl i dues banyes llargues i recargolades com les d'un boc li enravenaven el front. La fesomia, a una distància tan llarga, no es podia distingir, però semblava humana. No ho pot explicar a ningú. El prendrien per boig! I de ben segur que li retirarien l'escopeta! Aquella visió el turmenta. A fora, mentre pelen el porc, comença a nevar amb parsimònia i el devessall compassat dels flocs alenteix la percepció del temps. El vell caçador afegeix llenya al foc, abranda les

flames amb un ventall i s'abstreu escoltant els espetarrecs i contemplant les xàldigues que s'enfilen en la negror de la xemeneia, però no aconsegueix treure's el fred del cos. L'estupor el petrifica. Durant una llarga estona, només un lleu batec al pols el distingeix dels rocs que formen les parets de la cabana. Quan per fi l'escalfor el retorna, li sembla que tan sols han passat unes hores, però a fora ja no queda rastre de l'hivern. Un aire càlid el transporta en el camí de tornada.

D'ençà de la mort de la seva dona, la buidor de la casa li omple el cor de telaranys. Per això, quan hi arriba, de nit, se sorprèn de veure llum al balcó de la sala i li sembla que Isabel encara és viva i l'està esperant. Per un instant, el crit de la sang ofega el tragí de l'aranya. Obre la porta amb recança i, quan enfila l'escala, sent la veu de la seva filla i una altra, que li és desconeguda, al pis de dalt. És la primera vegada que Alícia el ve a veure des que va morir la seva mare. I no s'alegra de veure-la —més aviat al contrari—, perquè sap que, d'una manera o altra, destorbarà la seva tranquil·litat. En veure'l aparèixer al cap de l'escala, la seva filla tampoc no li demostra gaire afecte. El saluda amb un petó fred a la galta i, sense cap més compliment, li presenta la seva amiga: “És la Paula. No et recordes d'ella? Anava amb mi a l'institut de Tremp i a Barcelona va estudiar Belles Arts.” La veritat és que pare i filla mai no han tingut gaires coses a dir-se. Mentre sopen, ni l'un ni l'altra no fan cap mena d'esforç per a trencar el gel de la desconfiança i la incomprensió.

A la matinada, Climenç es desperta molt angoixat. Li ha semblat que sentia els grinyols d'un llit. Surt al corredor i s'adona que hi ha llum sota la porta de la cambra de la seva filla. S'hi acosta i entreobre la porta amb molta precaució, tot just fins que pot albirar els cossos nus d'Alícia i Paula fent-se carícies i petons sobre els llençols del llit. Llavors enganxa l'orella a l'obertura i escolta un fragment de la conversa, en què, amb l'emoció, han apujat el to de veu: “El teu cos irradia un magnetisme especial. Ja saps que al pis del carrer Rocafort on ens

reuniem per a pintar gaudies de la predilecció de tothom. Per això he vingut. Vull pintar-te nua en aquell saltant d'aigua on sempre deies que, si els faunes existissin i la calor els atuís com a nosaltres, anirien a refrescar-s'hi." Climenç ja no se'n torna al llit. El que ha vist i sentit l'engavanya. Exasperat, entra a l'escriptori de la seva filla i comença a repassar amb la vista el llom de tots els llibres. Ell, que no n'ha tornat a obrir cap més d'ençà que va deixar l'escola, ara en busca un amb desesperació. I, mentre el busca, es penedeix de tot el que durant aquests anys ha dit a la seva filla: que la filologia clàssica que va estudiar no serveix per a res; que el llatí és una llengua morta i enterrada, perquè ara ja ni tan sols els capellans no la fan servir; que valdria més que hagués estudiat una cosa de més profit, sense tanta fantasia... El primer llibre que troba és el *Diccionario de mitología griega y romana*, de Pierre Grimal. L'obre a peu dret i hi cerca l'entrada sobre el faune. La informació que conté no el satisfà. El llibre que necessita no és aquest, sinó el que Alícia va escriure a partir de la tesi doctoral, el qual també inclou els articles sobre mitologia romana que va publicar a la revista *Auriga* durant els set anys posteriors al seu doctorat a la Universitat de Barcelona. (N'havia sentit parlar tantes vegades, d'aquell llibre, a Alícia i a Isabel, que, malgrat la indiferència que ell sempre havia mostrat, el contingut no li era desconegut.) Quan per fi el té a les mans i el fulleja, de seguida hi troba la informació que necessita. Hi ha dos capítols sencers dedicats a la persistència del mite del faune en les creences dels pobles de la península Ibèrica, des de l'època romana fins a l'edat mitjana. En un article introductori, hi llegeix tot el que cal saber sobre els faunes. Alguns fragments el preocupen molt, sobretot els que fan referència al fet que són uns éssers molt lascius, que acostumen a desfogar-se de forma violenta o anormal amb les nimfes i altres habitants femenins mitològics del bosc. I també la part que recull les llegendes de faunes que havien copulat amb dones de les viles romanes. Se sorpren de llegir-hi que, al principi, el faune era considerat

una divinitat rústica, un esperit bo habitant dels boscos, les valls i els camps, protector dels ramats i de la natura, però que, amb l'arribada del cristianisme, va adquirir un caràcter demoníac, accentuat pel simbolisme del boc, i fou tractat més com un monstre que com una deïtat. Ell n'és prou conscient, de com aquesta dualitat entre el bé i el mal, entre la bellesa i la monstrositat, ha fascinat des de sempre la seva filla.

Alícia i Paula es lleven a mig matí. Climenç els ha preparat esmorzar i les espera assegut a taula, amb una barreja de rudesia i severitat en l'expressió de la cara, i es limita a escoltar la seva conversa en silenci. No els pot dir que les ha espiaat mentre eren al llit, però tampoc no aconsegueix dissimular el seu enuig. Mentre prenen cafè, tal com ell es temia, Alícia diu a la seva amiga que d'acord, que s'avé a posar nua al saltant d'Estany perquè la pugui tornar a pintar. En sentir-ho, el seu pare empal·lideix i es queda rígid, clavat a la cadira. Un calfred li recorre l'espina dorsal. Si Alícia li pogués llegir el pensament, comprendria la raó del seu atribolament, però ell, que sempre s'ha mostrat rebec a manifestar-li els seus sentiments, ara no sap com advertir-la del perill que corre. La por el consumeix, se li entortolliga amb forma d'ofec als músculs de la mandíbula. No és capaç d'articular ni una sola paraula. Llavors, de sobte, la veu interior li torna a parlar: "La concupiscència del faune és inherent al declivi aquífer de les roques: quan deixen d'emergir, cap altra forma no perfecciona el seu delit com les corbes d'una banya ancestral." Ara ho sap del cert: la bèstia que va veure a l'obac de Xiula és un faune. Si és veritat que aquest monstre va a remullar-se als saltants de Sallent, i s'escau que avui hi va, ja cal que es calcin! Aleshores, d'improvís, Climenç recupera l'energia perduda, s'aixeca de la cadira i surt a fora. Li urgeix com en l'instant que va néixer que l'aire li toqui a la cara. Dret al costat de la porta, contempla en silenci com Alícia i Paula carreguen al maleter del cotxe el cavallet, la tela, la paleta i una petita maleta que conté els pinzells, els tubs de pintura i

una ampolla de dissolvent. Just abans de tancar la porta i posar en marxa el motor, la seva filla li diu que no les esperi a migdia, que aniran a dinar a Nargó i no tornaran fins al vespre. Quan el cotxe amb Alícia, Paula i tots els estris de pintura ja només és una taca blanca que es perd de vista al cap de la serra, Climenç torna a entrar a la casa i en surt al cap de poc amb l'escopeta a les mans. La carrega bruscament al maleter del seu jeep i, mentre fa girar la clau i el motor comença a roncar, pensa: "Si l'home-boc es torna a posar a tret, aquesta vegada no em tremolarà el pols." Però s'equivoca de mig a mig.

II

És la segona vegada en poc temps que aquest humà m'apunta amb la seva arma. No entenc com és possible que encara em pugui veure. Ja fa més de quinze segles que els camperols i els pastors no m'ofereixen sacrificis. De fet, ja no cal que els protegeixi del llop, perquè aquí ja s'ha extingit. A més a més, d'ençà que els llauradors no canten en la meua llengua, no puc garantir la fecunditat de la terra. Ara, de fet, quan treballen ja no canten en cap llengua. (I encara que ho fessin tampoc no els sentiria: sempre estan encofurnats dins la carcassa d'aquestes màquines ferrisses que esquincen sense pietat el ventre pregon de la terra!). Abans, si m'amagava rere els retaules de les esglésies, encara podia sentir alguna cançó amb reminiscències del Laci. Ara, ni això! Què hi fot, aquí? En aquest racó no hi sol venir gairebé mai ningú. Ni persones, ni bèsties, ni esperits. I en aquesta època, tan a prop del solstici d'estiu, els caçadors tenen prohibit d'exhibir llurs armes. Ho tinc ben après! Per això les dríades s'hi venen a banyar sovint i podem folgar sense envair l'espai ni el temps dels humans. Aquestes d'avui no eren nimfes, però tenien els mateixos encants: ufanoses, airívols, absorbents... En acostar-m'hi, la que té la pell lluent i or als cabells m'ha examinat amb ulls encuriosits. S'ha dirigit a mi en la meua llengua i m'ha parlat amb

Il·lustració de La Mar.

extrema perfecció. Un somriure clar li il·luminava el rostre. Tenia els pits serenys, granats d'espígol, i una mata de timó li perfumava el delit de l'entreuix. Un sentiment auster m'ha empès a respectar la seva floració. Fins i tot m'he implicat en la seva necessitat. El seu cos era tan florent i complex com el de les dríades, però estava mancada de fortalesa mental. L'altra, la que té el rostre esmolat —i tan fosc com el de les guardianes de l'Hades!—, les galtes eixorques, el nas de fagina i els ulls afuats com els d'un rapinyaire, s'ha mostrat amb una ingenuïtat falsa. El meu instint no m'enganya mai: és una depredadora. La tenia subjugada; l'obligava a romandre immòbil prop del salt d'aigua per apoderar-se de l'aura de candor que el seu cos nu desprenia. No podia córrer el risc que la seva delectança infongués una espurna de fugacitat a la celsitud de la roca. Al seu voltant, l'aire ja congriava una profanació lumínica i m'ha calgut actuar amb determinació. M'hi he acostat d'una forma prudent. He ensumat el clatell de la dominadora. L'he agafat pel coll. L'he obligat a submergir tot el cap dins el toll. L'hauria ofegat amb poc esforç si no fos perquè l'altra, la submisa, en comptes d'agrair-me que l'hagi salvat d'aquest parany d'immediatesa, ha deixat de dirigir-se'm en la meua llengua i ha començat a esgaripar en aquest dialecte que em forada els timpans. De cop i volta, totes dues han fet un crit que ha ressonat com l'udol del vent al fons dels avencs i s'han abraonat damunt meu amb una força inaudita. Tots tres hem rodonat agarbonats riba avall, cap a una tolla exigua, envoltada de còdols i canteres. L'escalfor dels seus cossos m'ha fet perdre l'oremus un breu moment i elles han aprofitat aquell instant de debilitat per a agafar-me per les banyes i estabornir-me amb un fort cop de roc al front. No sé quant temps he romàs inconscient. Quan he recuperat la facultat dels sentits i m'he pogut aixecar, ja no hi eren i m'he trobat el canó de l'arma apuntant-me a una distància més curta que l'altra vegada. I ara què faig? No puc esquivar el gest de l'humà amb una cabriola. Estic perdut! He vist moltes vegades com el plom que escup

aquesta arma ha fet caure morts de molt més lluny una infinitud de porcs fers. Aquesta vegada no aconseguíxo penetrar el laberint arcaic del seu cervell. Ara cobra més força que mai el significat de les paraules que em va mussitar l'Alim, aquell jove arquer siríà de les tropes auxiliars de l'exèrcit romà, en un descans de la campanya contra els andosins, mentre em guaria amb oli de ruda la ferida que ell mateix m'havia provocat a la part deífica del peritoneu. Ja llavors, la seva vindicació va ressonar a cau d'orella com el plany d'una fetillera a les profunditats de l'avèrn: "Per primera vegada des que el meu canell és concloent, l'efectivitat del tir rau en l'abstracció del gest que tensa l'arc. Ara ho sé del cert, i ho puc afirmar: l'existència dels déus no és anterior ni superior a la dels homes, sinó paral·lela. En fixar l'avidesa de l'ull en un punt on es creuen dos segments d'immediatesa, he obert —sense pretendre-ho— un interstici entre els dos mons. Per això has aparegut de sobte davant meu, a una distància tan curta, just en el precís instant que els meus dits han alliberat la fletxa. Tot i que el sacrilegi que he causat ja és irreparable, Tique t'ha somrigut: si el bronze de la fletxa hagués foradat alguna de les parts humanes del teu cos, cap ungüent no et podria guarir, i ben aviat t'enfonsaries inexorablement a les aigües del Leteu." Per la farga infinita de Vulcà! A l'humà, li tremolen el pols i les cames. La mort ens desafia a tots dos ensems: ell no sap quines parts del meu cos són immunes al metall del seu projectil; a mi no em queda cap altra opció que saltar cap a les roques, endinsar-me entre els pins i esperar que la bala, a una distància tan curta, no tingui prou recorregut per a estroncar el flux de subllum que em perpetua.

III

En aquest hostel, que s'aixeca com un recer del temps antic al bell mig dels camps i els prats de la Provença, Stéphane hi cerca tranquil·litat i inspiració per a escriure poemes. S'ha llevat a punta de dia, s'ha assegut a la taula,

El premi de contes Vent de Port és organitzat per l'associació cultural i recreativa La Casa del Sol Naixent de Tremp i amb la col·laboració de l'Ajuntament de Tremp. El premi d'enguany ha estat concedit per un jurat format per Josep Fabà, Ada Castells, Vicenç Llorca, Carles Dinarès i Jordi Mir. El conte guanyador ha estat *Croquis d'un nu pintoresc*, Joan Graell i Piqué. L'equip de coordinació és format per Dario Albert, Júlia Cardona, Elena Magrí, Roger Uriach i Mireia Venancio, i la correcció ha anat a càrrec de Laura Aubets, Manel Riu, Sílvia Romero i Marina Roman.

Ajuntament de Tremp
Pallars Jussà
Lleida

© de la tria: La Casa del Sol Naixent, 2018
© dels textos: els autors respectius, 2018
© del pròleg: Carles Dinarès, 2018
© de les il·lustracions: els autors respectius, 2018
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2019

Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: abril de 2019

ISBN: 978-84-1303-085-2

DL 228-2019

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L

www.bobala.cat

— imprès a **Lleida** —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.